

טו. מדע הדתות

חוג לימודים לב"א ולמ"א

מטרת הלימודים

מטרת הלימודים היא להקנות לתלמידים בסיס רחב בחקר התופעות הדתיות והתרבויות השונות על ידי לימודים שיטתיים והשוואתיים. שיטת הלימודים תהיה בעיקרה פילולוגית-היסטורית ותתמקד בהכרת הדתות, הספרויות והשפות כביטוי של מערכת תרבותית מורכבת, על היבטיה ההגותיים השונים. תשומת לב מיוחדת תינתן לנקודת המבט ההשוואתית מבחינה מתודולוגית, תוך הקניית ידע בתאוריות העוסקות בסוציולוגיה, פנומנולוגיה, אנתרופולוגיה ופסיכולוגיה של הדת.

סדר הלימודים לתואר הראשון

הלימודים מתנהלים בשני מסלולים כדלהלן:

- א. **מסלול דו-חוגי** - הכולל חוג **ראשי**, חוג **משני** ולימודי חובה נוספים;
- ב. **מסלול חד-חוגי** - הכולל לימודי חוג **ראשי**, לימודים משלימים ולימודי חובה נוספים.

היקף הלימודים במסלול הראשי הוא **52 נ"ז** ובמסלול המשני מינימום **32 נ"ז**. התלמיד ישלים ל-120 נ"ז בהתאם לדרישת הפקולטה.

הלימודים כוללים **לימודי ליבה** **בחקר הדתות** וכן התמחות באחד מארבעת **המדורים** הבאים:

1. **מדור ללימודי יהדות**
2. **מדור ללימודי נצרות**
3. **מדור ללימודי האסלאם**
4. **מדור ללימודי דתות ותרבויות הודו וטיבט**

1. המדור ללימודי יהדות

מטרת הלימודים במדור לערוך היכרות עם לימודי היהדות בתחום אחד או יותר. הקורסים המוצעים מייצגים קשת רחבה של נושאים וגישות. לתלמידים ניתנת אפשרות לבחור בכיווני הלימוד על פי נטיותיהם. הלימוד משלב עיון הגותי, חקירה פילולוגית והתפתחות היסטורית. לימוד המקורות נעשה בשיטה ביקורתית והיסטורית-פילולוגית.

2. מדור ללימודי נצרות

הלימודים מתמקדים בהכרת הנצרות, תולדותיה, תרבותה ועולמה המחשבתי במזרח ובמערב מנקודת מבט של חקר הדת. תשומת לב מיוחדת תינתן לצמיחתה של הנצרות מתוך היהדות והתפתחותה כדת עצמאית, למקומה המרכזי בתרבות המערבית, וכן לחקר הנצרות בארץ-ישראל.

3. המדור ללימודי האסלאם

מטרת הלימודים במדור היא הכרת דת האסלאם על היבטיה השונים: תורות, אמונות, פולחנים, תולדות האסלאם, האסלאם הקלאסי, האסלאם בימינו, פלגים וזרמים באסלאם. הלימודים כוללים הן לימוד שפה והן שיעורים תמטיים בנושאים שונים.

4. המדור ללימודי דתות ותרבויות הודו וטיבט

הלימודים במדור עוסקים בציוויליזציה ההודית והטיבטית על היבטיה השונים: דת, הגות, ספרות, לשונות (קלאסיות ומודרניות), היסטוריה ואמנות. כמו כן, ניתן ללמוד על התרבויות העתיקות הגובלות בהודו, כגון בורמה, אירן, אינדונזיה ועוד. הלימודים כוללים לימוד לשונות הסנסקריט והטיבטית ברמה של יכולת קריאת טקסטים קלאסיים, מבחר של טקסטים ספרותיים המייצג סוגי ספרות שונים, וכן שפות הודיות ושונות וספרותן, לפי בחירת התלמידים.

סדר הלימודים לתואר ראשון

על התלמידים הן במסגרת לימודי חוג **ראשי** ולימודי חוג **משני** ללמוד קורסי **חובה** פקולטתיים ואוניברסיטאיים, בנוסף לתכנית הלימודים בחוג, לפי הפירוט להלן:

קורס מיומנויות

- מיומנויות הקריאה והכתיבה - 2 נ"ז

קורסים של ביה"ס להגות ודתות
ראו ברשימת הקורסים של ביה"ס בשנתון. 8 נ"ז

קורסי שער בתחומים:

אמנויות, היסטוריה, ספרות, לשון 4 נ"ז

קורסים מתכנית "אבני פינה" 4-2 נ"ז

(פרטים על קורסי שער וקורסי "אבני פינה" נא ראו עמ' 64-66).

מסגרת לימודי חוג ראשי (52 נ"ז)

א. לימודי ליבה בחקר הדתות (22 נ"ז)

שנה א'

- מבוא ללימודי דתות 4 נ"ז
- מבוא לדת/מסורת/תרבות (מהמדור בחוג שאינו נלמד לתואר הראשון) 4 נ"ז

שנים ב'-ג'

- תכנית סיורים: קהילות דתיות בירושלים 4 נ"ז
- קורסים מחוץ לחוג: 6 נ"ז
- קורס בנושא דת וחברה (מהפקולטה למדעי החברה)
או
- קורס בנושא דתות ואמנויות (קולנוע, מוסיקה, אמנות)

שנה ג'

- סמינריון חתך בחקר הדתות 4 נ"ז

ב. לימודים במדור (30 נ"ז)

מדור ללימודי יהדות

לימודי שפת מקורות וקריאת טקסטים	12	נ"ז
- מכינה בתלמוד	4	נ"ז
- מבוא למחשבת ישראל/מבוא למקרא	4	נ"ז
- קורסי בחירה בתחום הלימוד	6	נ"ז
- סמינריון	4	נ"ז

מדור ללימודי נצרות

לימודי שפת מקורות וקריאת טקסטים	12	נ"ז
(בייעוץ מורי המדור) אותם יש ללמוד החל משנה ב'		
- מבוא לנצרות ותולדותיה	4	נ"ז
- קריאת מקורות בתולדות הנצרות	2	נ"ז
- הברית החדשה והספרות הנוצרית הקדומה	2	נ"ז
- קורסי בחירה בתחום הלימוד	6	נ"ז
- סמינריון	4	נ"ז

מדור ללימודי האסלאם

לימודי שפת מקורות וקריאת טקסטים		
(בהתאם למתכונת לימודי הערבית בחוג		
ללימודי האסלאם והמזרח"ת)	20-16	נ"ז
- דת האסלאם – אמונה ופולחן	4	נ"ז
- קורסי בחירה בתחום הלימוד	6-2	נ"ז
- סמינריון	4	נ"ז

מדור ללימודי דתות ותרבויות הודו וטיבט

לימודי שפת מקורות וקריאת טקסטים		
(בייעוץ מורי המדור) אותם יש ללמוד החל משנה א'	18-16	נ"ז
- מבוא לתרבות הודו	4	נ"ז
- מבוא לתרבות טיבט/בודהיזם	4	נ"ז
- קורסי בחירה בתחום	2	נ"ז
- סמינריון	4	נ"ז

עבודות סמינריוניות

על התלמידים במסגרת לימודי חוג ראשי לכתוב שתי עבודות סמינריוניות. עבודה אחת תיכתב במסגרת סמינריון חתך (לימודי ליבה) והעבודה השנייה תיכתב בקורס סמינריון במסגרת לימודי המדור. כתיבת העבודה הסמינריונית אינה מזכה בנ"ז, אך ציון העבודה ייחשב בשקלול הסופי לתואר כ-4 נ"ז.

סדר הלימודים במסלול המשני (32 נ"ז)

המכסה המינימלית לתלמידים שחוגם הראשי בפקולטה למדה"ר היא 32 נ"ז, ולתלמידים שחוגם הראשי בפקולטה למדעי החברה 46-48 נ"ז. פרטים על יתר החובות במסלול זה ראו בפרק "ידיעות לתלמידי התואר הראשון" (עמ' 63).

א. לימודי ליבה בחקר הדתות: 16 נ"ז

ב. לימודי התמחות במדור: 16 נ"ז

עידוד תלמידים מצטיינים

1. תלמידים מצטיינים (ציון ממוצע משוקלל 90 ומעלה בלימודי החוג) יוכלו להשתתף בשנה ג' גם בסמינריון מ"א. ההיתר מותנה בהסכמת המורה ובאישור ראש החוג.
2. תלמידים מצטיינים שבחרים להמשיך ללימודי מוסמך במסלול המחקרי יהיו מועמדים אפשריים לקבלת מלגה מטעם החוג.

סדר הלימודים לתואר השני

מטרת הלימודים

להקנות לתלמידים את ידיעת הבעיות, המושגים ודרכי המחקר של חקר הדת הן על ידי לימודים שיטתיים והשוואתיים והן על ידי לימודי התמחות.

תנאי קבלה

יתקבלו ללימודי מוסמך תלמידים שעמדו בדרישות הפקולטה, למדו **שפת מקורות**¹ ברמת מכינה לפחות והשתתפו במסגרת לימודי התואר הראשון בקורסים בנושאי דתות בהיקף של 16 נ"ז לפחות. תלמידים החייבים במסגרת לימודי השלמה מעל 8 נ"ז, או שאינם שולטים בשפת מקורות ברמת מכינה, יהיו רשאים ללמוד לימודי השלמה בלבד.

תלמידים המתקבלים לחוג ואינם שולטים בשפת **מקורות ברמת מכינה**, יידרשו ללמוד אותה במסגרת לימודי השלמה. על התלמידים להשיג ציון עובר של 80 לפחות (במסלול א') ו-75 לפחות (במסלול ב') כתנאי מעבר ללימודי שנה א'.

מבנה הלימודים

- א. **לימודים שיטתיים והשוואתיים:**
אנתרופולוגיה, סוציולוגיה, פנומנולוגיה, פסיכולוגיה ופילוסופיה של הדת;
לימודי דתות בדרך השוואתית.
- ב. **לימודים בתחום התמחות:**
התלמידים יתמחו באחד התחומים הבאים: **לימודי יהדות, לימודי נצרות, לימודי אסלאם או לימודי הודו/טיבט.**
- ג. **לימודי דתות שלא בתחום ההתמחות:**
יילמדו קורסים מלימודי הדתות שלא בתחום ההתמחות האישית.

הערה: חוגים רבים בפקולטה וגם בפקולטה למדעי החברה, מציעים קורסים שונים שיש בהם עניין ישיר לתלמידי החוג. התלמידים יורשו להשתתף בהם באישור יועץ החוג. תלמידי מסלול א' יוכלו ללמוד עד 12 נ"ז ותלמידי מסלול ב' עד 20 נ"ז מחוגים אחרים.

הלימודים למ"א מתנהלים בשני מסלולים:

1. המחקרי (מסלול א').
 2. הלא-מחקרי (מסלול ב').
- פירוט מלא על לימודי המוסמך, כולל תנאי מעבר ללימודי תואר דוקטור, ראו **עמ' 72** ואילך בפרק ה' ב"ידיעות לתלמידי התואר השני והתואר השלישי".
נוסף לכללי הפקולטה הנוגעים ללימודי המוסמך במסלולים השונים, חלות על **תלמידי החוג למדע הדתות** החובות שלהלן:

¹ שפת מקורות בתיאום עם יועץ ומורי החוג.

מסלול א'

הלימודים כוללים קורסים בהיקף של 28 נ"ז (לא כולל עבודות בכתב ולימודי שפות).

לימודים שיטתיים והשוואתיים	8-4	נ"ז
לימודים בתחום ההתמחות	20-16	נ"ז
לימודי דתות שלא בתחום ההתמחות	8-4	נ"ז
סה"כ	28	נ"ז

לימודי שפות

1. תלמידים שאינם שולטים בשפת מקורות ברמת מכינה, יידרשו לעשות כן בשנת ההשלמה ולהשיג ציון עובר 80 כתנאי מעבר לשנה א'.
2. השתתפות בקורסי קריאת מקורות (8 נ"ז) בשנים א'-ב'.
3. לימוד שפה זרה מודרנית (מומלץ צרפתית או גרמנית) ברמת מתקדמים.

בחינה מסכמת

במרוצת שנת הלימודים השנייה תתקיים בחינה מסכמת, הכוללת שני נושאים - אחד בתחום ההתמחות והאחר בתחום הלימודים השיטתיים וההשוואתיים. הבחינה תהיה בכתב ובע"פ, ותיבדק ע"י שני מורים.

מסלול ב'

הלימודים כוללים קורסים בהיקף של 40 נ"ז (לא כולל עבודות בכתב). לימוד שפת מקורות יזכה במחצית הנקודות של קורס המכינה.

לימודים שיטתיים והשוואתיים	8-6	נ"ז
לימודים בתחום ההתמחות	24-20	נ"ז
לימודי דתות שלא בתחום ההתמחות	16-12	נ"ז
סה"כ	40	נ"ז

לימודי שפות

1. תלמידים שאינם שולטים בשפת מקורות ברמת מכינה, יידרשו לעשות כן בשנת ההשלמה ולהשיג ציון עובר 75 כתנאי מעבר לשנה א'.
2. השתתפות בקורסי קריאת מקורות (4 נ"ז)

בחינה מסכמת - כמו במסלול א'.